

TALABALARNING MEDIASAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA VEB TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Muxiyatdinova Aynura Muratdinovna

Toshkent davlat pedagogika universiteti tayanch doktoranti

Veb-texnologiyalar zamonaviy ta'lim muhitida asosiy o'rin tutib, o'quvchilarning mediasavodxonligini oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) jadal rivojlanishi va kengayib borishi sharoitida veb-resurslardan samarali foydalanish va axborotni tanqidiy baholash qobiliyati ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Mediasavodxonlik turli xil raqamli media va platformalar yordamida ma'lumotlarni qidirish, tahlil qilish, baholash va yaratish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Bu talabalarga raqamli dunyoda ko'proq bilimdon, tanqidiy fikrlaydigan va axborotdan mas'uliyatli foydalanuvchi bo'lishga yordam beradi. Veb-texnologiyalarning joriy etilishi bilan ta'lim muassasalari o'quvchilarning mediasavodxonligini rivojlantirish uchun keng ko'lamli vositalar va resurslardan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ldi. Bunga ta'lim platformalari, onlayn kutubxonalar, ijtimoiy tarmoqlar, bloglar, podkastlar va boshqa raqamli resurslardan foydalanish kiradi. Veb-texnologiyalar interaktiv va multimediali o'quv materiallarini yaratishga imkon beradi, ular o'quv jarayonini sezilarli darajada yaxshilaydi va uni yanada qiziqarli va qulayroq qiladi. Veb-texnologiyalar axborotga kirishni ta'minlash va muhim media ko'nikmalarini o'rgatishda muhim rol o'ynaydi. Elektron ta'lim tizimining rivojlanishi ta'lim jarayoniga uning samarali tadbiq etilishi amaliyotini yanada kengaytirib, hozirgi zamon ta'lim paradigmasining rivojlanishida asosiy vektorlarni belgilab beruvchi zamonaviy tendensiyalar va mavjud jahon tajribasiga diqqat bilan nazar solishni talab etmoqda. Zamonaviy dunyoda veb-texnologiyalar ta'lim jarayonlarida tobora muhim rol o'ynamoqda. Ularning ta'siri ta'limning barcha bosqichlarida maktabdan to oliy o'quv yurtigacha sezilarli. Keling, veb-

texnologiyalarning ta'lim jarayonlariga qanday integratsiyalashganini va ular qanday afzalliklarni taqdim etishini ko'rib chiqaylik.

1.Axborotga kirish: Veb texnologiyalar talabalarga katta hajmdagi axborot va ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatini beradi. Bu ularga mustaqil ravishda yangi ma'lumotlarni qidirish va topish imkonini beradi, bu esa mustaqil ta'lim va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

2.Interfaol o'quv materiallari. Veb-texnologiyalar video, audio, animatsiya va simulyatsiyalarni o'z ichiga olishi mumkin bo'lgan interfaol o'quv materiallarini yaratishga imkon beradi. Bu esa o'quv jarayonini yanada qiziqarli va qiziqarli qiladi, o'quvchilarga tushuncha va mavzularni yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradi.

3.Ijtimoiy media va hamkorlik: Ijtimoiy media va onlayn platformalar talabalar o'rtasida hamkorlik va bilim almashishni rag'batlantiradi. Ular bir-birlari bilan muloqot qilishlari, fikr almashishlari va o'quv materiallarini muhokama qilishlari mumkin, bu esa muloqot va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

4.Axborotni baholash va tahlil qilish: Veb-texnologiyalar axborotni tahlil qilish va baholash uchun vositalarni taqdim etadi. Talabalar media savodxonligining muhim jihati bo'lgan axborotning ishonchliligi va ishonchliligini tanqidiy baholashni o'rganadilar.

5.Kontent yaratish: Veb-texnologiyalar talabalarga bloglar, videolar, podkastlar va taqdimotlarni o'z ichiga olgan shaxsiy tarkibni yaratishga imkon beradi. Bu turli xil media formatlaridan foydalangan holda ijodiy qobiliyatlarni va fikr va g'oyalarni ifoda etish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi.

Bugun butun dunyoda millionlab kishilar qariyb barcha sohalar: huquq, muhandislik, dasturlash, til o'rganish va boshqa yo'nalishlarda masofadan ta'lim olmoqda. Onlayn ta'lim bepulligi, hammabopligi va qulayligi bilan tobora keng yoyilmoqda. Bular orasida so'nggi yillarda elektron ta'lim rivojlanishining eng istiqbolli yo'nalishlaridan biri - ommaviy ochiq onlayn kurslarning shakllanishi bo'ldi, ularning asosida esa ommaviy va barchaga teng imkoniyatlar mavjud bo'lgan ta'lim g'oyasi yotadi.

Ommaviy ochiq onlayn kurslar bo'yicha butun dunyodagi xohlagan kishida ushbu kursda bepul ta'lim olish imkoniyati mavjud Ommaviy ochiq onlayn kurs(OOOK)lar jahonning ko'plab universitetlari tomonidan Yer sharining istalgan nuqtasida bo'lgan har qanday insonga masofaviy texnologiyalar yordamida professor-o'qituvchilar va yuz minglab talabalar (kurs tinglovchilari)ga erkin muloqotni tashkil qilish imkoniyatini beruvchi akademik kurslarni taqdim etadi. Bugungi kunda OOOK imkoniyatidan foydalanganlar soni bir necha million nafarni tashkil etmoqda. Dunyoning boshqa yetakchi universitetlari, ta'lim markazlari ham onlayn ta'limga katta urg'u qaratmoqda. Onlayn muhitda qimmat darsliklarni bepul o'qish imkoniyati ham mavjud, Hozirda internetda ma'lum bir guruhlar bo'lib ishlash imkoniyati bor. Ta'limda ham bu muhim ahamiyatga ega. Guruh bo'lib ishlagan ma'lumotlarni onlayn saqlab qolish imkoniyatiga ega. Ulardan keyingi yilgi tinglovchilar ham foydalanishi mumkin. An'anaviy ta'limda esa bu imkoniyat cheklangan.

OOOK atamasi 2008-yilda AQShda paydo bo'lib, ammo hozirgi ta'lim OOOK yo'nalishiga 2012-yilda Stenford shahrida yaratilgan Coursera asos solgan va u dastlab AQSHning uchta yirik universitetlarning ochiq resurslarini birlashtirdi, eng yaxshi ta'lim sayti bo'lgan. Coursera asoschilari Endryu Ng va Dafna Koller o'z loyihasini ommaviy onlayn o'qitish g'oyasida («bir dunyodan bir kurs») shakllantirib, barcha xohlovchilarga jahonning yetakchi universitetlari ma'ruzalarini tinglash imkoniyatini berdi. Ommaviy ochiq onlayn kurslarning yana bir afzallik tomoni unda o'qish muddatini tinglovchining o'zi belgilaydi, ya'ni talaba ixtiyoriy paytda o'qishni boshlaydi, materiallarni o'qituvchi nazoratida o'zlashtiradi. O'zlashtirish topshiriqlarni, testlarni bajarishiga qarab aniqlanadi. Tinglovchi berilgan programmani qanchalik tez o'zlashtirsa, shunchalik tez o'qishni tugatadi va guvohnoma oladi. Programmani o'zlashtira olmasa, unga mustaqil ishlab, o'qishni davom ettirishga imkoniyat beriladi.

OOOKning asosiy xususiyatlari ta'limning uzluksizlik va shaxsga yo'naltirilgan tamoyillarini amalga oshirish, tushunish uchun qulay bo'lgan shaklga keltirib, zamonaviy ilmiy g'oyalarni keng targ'ib etish kabi vazifalar bilan bog'liq:

- 1) ommaviylik, ya'ni kurs tinglovchilari soni cheksizligi;
- 2) ochiqlik, ya'ni istagan kishiga, unga qulay joyda va vaqtda bilimlarni bepul berishi;
- 3) kurslarning yaxlitligi, ya'ni kurslar nafaqat o'quv material parchalari, balki amaliy mashg'ulotlar, kommunikatsiya, olingan bilimlarni nazorat qiluvchi materillarni o'z ichiga oladi;
- 4) kurs muvaffaqiyatli o'zlashtirilganda sertifikat olish imkoniyati.

Ommaviy ochiq onlayn kurslarda o'qitish o'qituvchi bilan o'quvchi ma'lum bir masofada joylashgan holda ta'lim berish tizimidir. Bunda o'qituvchini dars jarayonida kompyuterlar, sun'iy yo'ldosh aloqasi, kabelli televideniye kabi vositalar asosida tashkil qilishini talab qiladi.

Ommaviy ochiq onlayn o'qitish:

- ochiq ta'limning zamonaviy shaklidan iborat;
- kompyuterli ta'limni foydalanishga qaratilgan;
- o'qituvchilar va boshqa talaba (o'quvchi)lar bilan faol muloqat qilish uchun zamonaviy - kommunikatsiya texnologiyasidan foydalaniladi.

Ta'lim sifatini oshirish yo'llarini izlashda zamonaviy integratsiyalashgan veb-texnologiyalardan tizimli va samarali foydalangan holda zamonaviy ta'limning eng yaxshilarini birlashtiradigan muvofiqlashtirilgan aralash ta'lim modelini yaratish muammosi paydo bo'ladi. Uzoq muddatli xalqaro va mahalliy tajriba shuni ko'rsatib turibdiki, an'anaviy ta'lim jarayoniga integratsiyalashgan veb-texnologiyalarni joriy etish, qoida tariqasida, o'quv jarayonini tashkil etish metodikasini tubdan o'zgartirishni va har xil yo'naltirilgan yangi shakllarni joriy etishni talab qiladi. Natijada, ta'lim jarayonini amalga oshirishning an'anaviy shakllari integratsiyalashgan veb-texnologiyalarga eng moslashgan o'zgartirilgan shaklida taqdim etilishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqolada talabalarning media savodxonligini rivojlantirish maqsadlariga erishish uchun veb-texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning o'ziga xos usullari va strategiyalari muhokama qilindi. Bunga

onlayn ta'lim resurslarini yaratish, onlayn munozaralar va loyihalarni tashkil etish, interaktiv o'quv platformalaridan foydalanish va boshqalar kiradi.

Adabiyotlar

1. Вартанова, Е. Л. (2013). Медиа и информационная грамотность: международный опыт и российские перспективы. Москва: Аспект Пресс.
2. Жукова, Н. И., & Шилова, О. Н. (2014). Веб-технологии в образовательном процессе: Учебное пособие. Москва: Юрайт.
3. Казаков, А. В. (2018). Влияние информационных технологий на развитие медиаграмотности студентов. Вестник Томского государственного университета, 428, 90-97.
4. Кузнецов, А. П. (2015). Веб 2.0: Новые возможности для образовательного процесса. Образование и информационные технологии, 20(2), 120-130.
5. Хилько, Е. П. (2016). Медиаграмотность как компонент информационной культуры будущего специалиста. Научный журнал КубГАУ, 122(8), 105-117.
6. Яковлева, Т. В. (2019). Веб-технологии и их роль в развитии медиаграмотности учащихся. Информационные технологии в образовании, 27(4), 15-23.